

KOMPOST

Strakonický měsíčník o ochraně přírody

duben 2018

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, recepty, tipy na odbornou literaturu i beletrii, zdravý životní styl, náměty na tvořivé činnosti, poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

dubnový úvodník bude krátkým všeobecným zamyšlením podkresleným několika environmentálními karikaturami, které jsem zachytil ve virtuálním prostoru internetu. Můžete se jimi potěšit pod tímto [odkazem](#). Kromě jejich výstižnosti a nadčasovosti mě na nich zaujala ještě jedna další věc. Hned na několika obrázcích je různými způsoby znázorněno „zlo“ v podobách developerů nebo byznysmenů, která „požirají“ přírodní bohatství Země a proměňují je v dolarové bankovky. I když je tento dnes už archetyp konzumu dozajista symbolický, myslím si, že ještě velká část společnosti žije v tomto přeludu „viny mocných“, aniž by si uvědomovala, kdo že to roztáčí kolečka destruktivního ekonomického růstu a vytváří

Z obsahu tohoto čísla:

Zase po roce s kýblem a čelovkou.....	2
Ozvěny semináře Ochrana zvířat při.....	3
U Písku vyrostly trvalé zábrany.....	3
Snažíme se, budeme jednou Ekoškolkou?	4
Sníme naši planetu? - 10. díl.....	5
Znovuoživení ekovýchovy.....	6
Hurá na výlet s Enviroskopem - 11.....	7
Objevy detektiva Ledňáčka.....	8
Zajímavý brouk z Chanovic.....	8
2018 - Husy, a nejen ty, už letí.....	9
Večer s dokumentem - 50. díl.....	9
Atlas hub Šumavy a Novohradských hor	13
Starý dům lepší než nový.....	13
Duben očima Jirky Wagnera.....	14
Kráčeli pospolu.....	14
Objevy detektiva Ledňáčka - odpovědi..	15
Lahodně s ELLE.....	15
Improizační vaření ze základních.....	16

poptávku po statcích, které stojí za ničením přírodního bohatství. Obdobným průměrem může být zaměstnanec jatek a jeho vlna na utrpení zvířat.

Naučili jsme se z toho špatného kolem nás vinit temné síly moci a zapomínáme, že se na této salámové metodě (miniaturní v jednotlivých prvcích, ale globální ve svém dopadu) po-

dílíme všichni. I když můžeme kdykoli zvolit naši vlastní míru. Protože ti nad námi pouze plní vůli většiny. Věřím, že i oni vesměs nejsou zkažení lidé bažící po ničení přírody. Jenom stejně jako mnoho z nás upřednostňují své vlastní zájmy - i když ve větší míře a zprostředkovaně. Vůlí konzumující většiny, která svými každodenními miniaturními hrstmi přihazuje na obrovskou hromadu současného nepříznivého stavu. Nevědomě a možná i s dobrými úmysly.

Je na čase začít z té velké hromady podobným způsobem zase odebírat. A dozvědět se nejenom proč, ale i přesně jak.

Přejeme vám, ať naleznete inspiraci i na našich stránkách, váš Kompost. -jj-

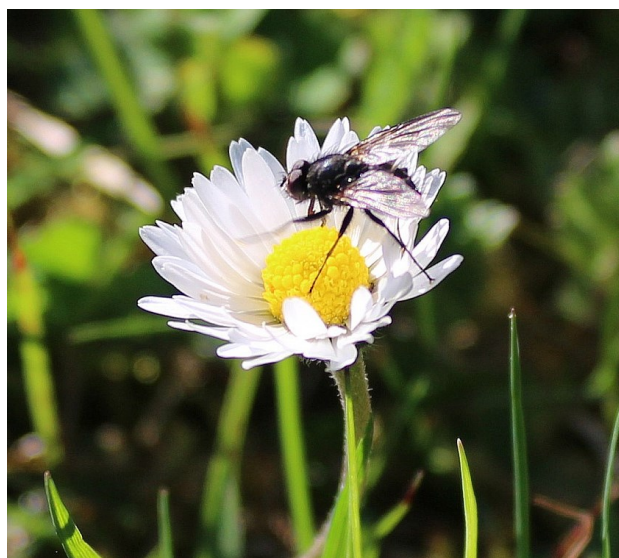

Foto Roman Szpuk

Ohlédnutí

Zase po roce s kýblem a čelovkou

Provádět každý rok opakovaně stejnou činnost se může jevit pro společnost navyklou na neustále nové a silnější podněty jako velká nuda. Pak si ale řeknu, že pokud nikomu nevadí slavit ve stejný čas a stejným způsobem pořád dokola Vánoce nebo Velikonoce, se záchranou stovek živočichů před jistou smrtí to nemůže být o tolik horší. Zvláště, když se každoročně dozvíte mnoho nových a v dalších sezónách použitelných informací, rozšíříte si okruh lidí, na které je možné se spolehnout, a ustálíte se v něčem, co se dá s trochou štěstí a snahy zefektivňovat a možná i rozšiřovat. Ano, řeč je opět o sérii zásahů v rámci transferu obojživelníků na Strakonicku.

Jelikož jsme už o základních principech této činnosti psali mnohokrát, chcete-li se o nich dozvědět více, vyhledejte některé z jarních čísel minulých ročníků časopisu. U tradiční zahajovací akce - stavění migračních bariér na Volyňské - se v sobotu 10. března sešlo úctyhodných 28 dobrovolníků. Aniž bychom to v tu chvíli tušili, poměrně brzký termín akce se stal téměř akorátním. První záby se totiž po razantním oteplení vydaly na svou jarní pouť hned v pondělí 12. 3., několik se jich ještě pokusilo nepozorovaně překonat silnici v pátek 16. 3. Pak byl ale kvůli opětovnému propadu teplot a nové sněhové nadílce na více než týden klid. Několik dnů před uzávěrkou časopisu byl obnoven kolotoč pravidelných "žabích hlídek" - jeden z nejpůsobivějších zásahů na záchranu konkrétních zvířecích životů, ke kterému se může připojit doslova každý. Výsledky letošního přenosu se dozvíte v příštím čísle.

Pokud ještě v následujících dnech zvažujete přidat se k této činnosti, zkontaktujte nás na mailu: posta@csop-strakonice.net

nebo tel. 721 658 244. A protože jde z mého pohledu na silnicích žabám opravdu o hodně, pokusil jsem se o sepsání několika málo bodů, jak může každý z nás pomoci zachránit konkrétní zvířecí životy formou jakéhosi laického transferu bez migračních bariér v podstatě kdekoli poblíž svého bydliště. Pokud tedy shledáváte problém usmrcování obojživelníků na silnicích za aktuální, zodpovězte následujících několik otázek. Navedou vás ke konkrétním řešením a tedy i k jednoduchému způsobu, jak se do pomoci může zapojit skutečně každý.

Jste ze Strakonice nebo blízkého okolí? Ozvěte se nám na výše uvedeném kontaktu, zapojíme vás do již probíhajících záchranných akcí.

Jste ze vzdálenějšího okolí a víte o konkrétním úseku silnice, kde dochází ke kolizi obojživelníků s auty? Pokud ano, bude to vaše místo transferu - zkuste o něm zjistit co nejvíce informací (délka úseku, směr tahu atd.). Pokud ne, pokuste se opatrným způsobem (abyste sami nezpůsobili další úhyn obojživelníků dopravním prostředkem) takové místo vypátrat - většinou se jedná o úsek silnice v blízkosti stojaté vodní plochy.

Máte možnost na takové místo po dobu konání tahu (2-3 týdny) pravidelně (nejlépe každý den) docházet či dojíždět nebo se s někým v návštěvách vystřídat? Ideální doba přenosu je zhruba 1-2 hodiny těsně po soumraku, kdy je frekvence pohybu zvířat největší.

Pokud jste došli k této možnosti - vlastnoručnímu přenosu obojživelníků přes silnici - věnujte pozornost následujícím radám.

Tah probíhá za teplých jarních večerů, zhruba při teplotách nad 6-8 °C. Pohyb žab urychlují a zintenzivňují srážky. Vždy sebe a své pomocníky opatřete reflexními prvky a kvalitním světlem (nejlépe čelovkou). Pro přenos obojživelníků z jedné strany silnice na druhou (pochopitelně směrem k rybníku) postačí holé ruce (případně oblečené do slabých rukavic). Hodí se i nádoba (např. vědro) pro přenos menšího množství zvířat najednou. Vytipujte úsek, kde obojživelníci táhnou. Po příjezdu (těsně před soumrakem) nejprve seberte zvířata, která už jsou na silnici, případně na okrajích, poté se soustřeďte na příkopy u silnice (někdy můžete záby např. v suché trávě slyšet). Většinou (a v nouzi) stačí zvířata přemístit na druhou stranu silnice - směr už najdou samy. Pokud je přenášíte v nádobách až k nádrži, vypouštějte je na břehu, a to co možná nejvíce odděleně. Nese-li ale některá samička svého partnera na zádech, nechejte tyto dvojice pohromadě. Pokud je to ve vašich možnostech, zaznamenávejte počty a druhy přenesených zvířat (bude se to hodit vám, případně i někomu, komu se rozhodnete údaje předat v případě zvažovaných dalších zásahů na lokalitě).

Ze zákona na ochranu přírody a krajiny potřebujete při manipulaci se zvláště chráněnými živočichy (kterými obojživelníci žijící v ČR jsou) schválenou výjimku. Pro způsob řešení této legislativní komplikace nás prosím kontaktujte. -jj-

Ozvěny semináře „Ochrana zvířat při stavebních úpravách“ – 1.

20. února se ve spolupráci s Odborem životního prostředí MěÚ Strakonice konal odborný seminář s výše uvedeným názvem. Jednalo se o první akci na podobné téma ve Strakonících. Původní vize byla nabídnout odborný výklad k problematice pracovníkům nejrůznějších profesí (zejména projektantům, stavařům a úředníkům), kteří s tématem přicházejí do kontaktu a nepřímo tak mnohdy rozhodují o osudech živočichů dotčených při nejrůznějších stavebních úpravách objektů (zejména zateplování atd.). Jelikož teorie je jen část cesty a předsevzetí návštěvnosti akce klíčovými odborníky se podařilo naplnit pouze zčásti, přineseme v nejbližších čtyřech číslech časopisu stručný výtah jednotlivých témat a prezentací.

Začneme tak trochu od konce. Člen strakonické ZO ČSOP Ing. Vilém Hrdlička pro všechny přítomné připravil informace, které byly současně výstupem jeho dlouholeté práce v oblasti mapování strakonických synantropních živočichů. Budu pouze doufat, že se tato unikátní data vztažená na konkrétní objekty našeho města dostanou právě tam, kde jsou nejvíce potřeba – k majitelům uvedených budov a k zaměstnancům firem, kteří budou někdy v blízké nebo vzdálenější budoucnosti provádět jejich stavební úpravy. Tato prezentace uzavírala na semináři blok všeobecnějších vstupů zaměřených na zoologické skupiny rovářů a netopýřů. Její shrnutí však uveřejňujeme již nyní, vzhledem k nastávající sezóně případných nových projektů. -jj-

Ke stavebním úpravám lidských obydlí

V rámci semináře „Ochrana zvířat při stavebních úpravách“ jsem byl pracovníkem Ekoporadny ve Strakonících Ing. Janem Jurášem požádán, abych přispěl vlastní troškou k této problematice. A tak se také stalo. Má pozorování, plynoucí z několika let, a další zkušenosti z hnízdění ptactva a shromažďování netopýřů v převážně panelových domech jsem dne 20. února 2018 odprezentoval. Protože zmiňování živočichové již přilétají, přemísťují se a hledají příležitostná hnízdiště a shromaždiště, rozhodl jsem se, že mírně upravenou prezentaci poskytnu jako neformálního průvodce po těchto místech v rámci Strakonice. **Poznatky v této prezentaci je nutno brát jako měnící se.** To, co platilo minulý rok, letos nemusí souhlasit. Ke hnízdění a shromažďování živočichů nemusí dojít, ale také přímo a většinou naopak. Tam, kde ptáci a netopýři dříve nebyli, letos mohou být. A tento fakt se týká i nově opravených nebo zateplených domů. V poslední řadě má uvedená prezentace posloužit k zamyšlení nad soužitím živočichů a lidí. Naleznete i na stránkách ZO 20/01 ČSOP Strakonice v sekci "Z přírody, místopisu aj., Botanika - zoologie" nebo přímo [zde](#). -vh-

Foto -jj-

Překopávky

U Písku vyrostly trvalé zábrany na ochranu migrujících obojživelníků

Již několikátým rokem realizuje Odbor životního prostředí Městského úřadu Písek opatření na ochranu obojživelníků v době jarní migrace v lokalitě U Vodáka při východním okraji města. Při letošním tahu budou zvířata poprvé ochráněna pomocí trvalých bariér. Na podrobnosti jsme se zeptali vedoucího Odboru životního prostředí **Ing. Miloslava Šatry**.

Kdy jste začali s aktivními zásahy na ochranu obojživelníků a co bylo hlavním impulsem?

S aktivními zásahy jsme začali před 4 lety instalací dočasných mobilních zábran v délce cca 500 m a dále s úplnou uzavírkou komunikace v délce dalších cca 500 m, a to v místech s předpokládaným nevyšším migračním tahem obojživelníků. Toto vycházelo z dvouletého monitoringu v této lokalitě „U Vodáka“ a hlavním impulzem byla eliminace úhynů velkého množství obojživelníků (nejen žab, ale i čolků), o kterých odbor věděl. Počáteční instalace byla provedena ve spolupráci s firmou NaturaServis.

S jakými výsledky probíhal dosavadní transfer s dočasnými bariérami? Máte k dispozici nějaká souhrnná čísla?

V roce 2015 bylo přeneseno do vodních ploch 1174 jedinců, v roce 2016 pak 1478 jedinců a v roce 2017 dokonce 2021 ks (jednotlivé počty dle druhů jsou znázorněny v [přiloženém grafu](#)). Jedná se o počty obojživelníků přímo přenesených od mobilních zábran z celkem 8 sběrných nádob, rozmístěných v pravidelném rozestupu podél bariéry. Lze předpokládat obdobné počty ze stejné lokality, ale z prostoru, kde došlo k úplné uzavírci komunikace po dobu migrace.

Realizace záchranných transferů prostřednictvím orgánu ochrany přírody je logickým postupem, ale předpokládám, že nikterak běžným (většinou jsou tyto zásahy zajišťovány dobrovolnickými ekologick-

kými organizacemi). Víte o podobném modelu i z jiných měst?

Ve městě Písku nešlo o transfer prováděný pouze pracovníky orgánu ochrany přírody, ale na sběru se podíleli i dobrovolníci a žáci škol v doprovodu odborníků.

V lokalitě U Vodáka probíhá každoročně již zmíněná uzavírka části místní komunikace. Je toto opatření díky spolupráci odborů snazší? A jak uzavírku vnímá veřejnost?

Skutečně dochází k úplné uzavírce části místní komunikace v délce cca 500 m s nutnou, asi 2 km dlouhou objížďkou. Spolupráce s povolujícím orgánem, tj. odborem dopravy MÚ Písek je na výborné úrovni a nutno i velice pozitivně hodnotit přístup Městských služeb Písek, které provádějí vlastní instalaci dopravního zařízení. Veřejnost tuto uzavírku vnímá rozporuplně, tj. část veřejnosti ji obhajuje, a část tvrdí, „že to je zbytečné“.

Nyní už k novým trvalým bariérám - z článků v tisku je možné dohledat celkovou částku (1,7 milionu korun) a 85 % podíl financování prostřednictvím dotace OPŽP. Na první pohled se zdá suma poměrně vysoká. Jaká měl projekt technická specifika?

Foto Miloslav Šatra

Skutečností je že, mobilní zábrany jsou pro rok 2018 (jarní migrační tah) nahrazeny instalací trvalých bariér, přičemž zmiňovaná částka i podíl financování z OPŽP odpovídá. Vzhledem k tomu, že se jedná o cca 500 m trvalých bariér, včetně tří podchodů pod komunikací, je cena realizace odpovídající. Specifika vidíme v typu použitých trvalých bariér, které jsou v Písku instalovány, kdy se jedná o kovové pozinkované dílce s odolností proti povětrnostním vlivům, tlaku zeminy a úpravou proti překonání obojživelníky.

Jak bude nyní probíhat přenos obojživelníků na tomto místě?

U nové instalace bude přenos prováděn pouze ze dvou sběrných nádob na začátku a na konci trvalé bariéry.

Ostatní přesun je zajištěn přes podchody pod komunikací a prostorem úplné uzavírky komunikace v době jarního tahu. V prostoru uzavírky je v letošním roce plánováno pokračování instalace trvalé bariéry (je přiznaná dotace) a tím dojde k vyřešení celého úseku, kde migrují obojživelníci bez nutnosti uzavírek a transferů ze sběrných nádob.

Je nějakým způsobem monitorován další osud obojživelníků po rozmnožení v soustavě nádrží, resp. úspěšnost reprodukce?

Stávající nárůst počtu obojživelníků o 72% v roce 2017 oproti roku 2015 jasně signalizuje, že přijatá opatření jsou úspěšná co do počtu i lokality. Dále byla upravena obsádka ryb v rozmnožovacích nádržích co do druhu ryb, velikosti a jejich počtu.

Víte o některých dalších kolizních úsecích na Písecku, kde by byl vhodný zásah podobného druhu, případně kde by se mohla do ochrany obojživelníků zapojit veřejnost?

Ano, tyto lokality jsou téměř u všech vodních ploch v kombinaci s komunikacemi, problém je ale v tom, že se jedná o silnice II. a III. třídy, které není možno tak snadno uzavřít či zajistit objížďku. Příkladem je vodní plocha směrem z Písku na Záhoří nebo směrem z Písku na Ražice.

Snažíme se, budeme jednou Ekoškolkou?

Naše mateřská školka se nachází v Holečkově ulici 413. Už na první pohled vás upoutá naše krásná přírodní zahrada, která je naším společným dílem. A taky se o ni všichni staráme, děti mají možnost při drobných manipulativních a pracovních činnostech přírodu všemi smysly poznávat, rodiče zase při pracovním setkání poznají naši školku z jiné stránky. A o tom bych chtěla napsat více...

Jak už je z úvodu patrné, máme velmi kladný vztah k přírodě, a tak jsme se mimo zahradu začali trochu snažit i jinde. To, že máme zdravou a chutnou kuchyni, je o nás známo. Jsme součástí projektů „Mrkvička“ a „Skutečně zdravá školka“. Co to obnáší? Mimo to, že naše děti mají denně na talíři ovoce nebo zeleninu (dost často obojí), se snažíme, aby v den svého svátku či narozenin nosily místo bonbonů a čokolády ovoce, oříšky a různé mnohem zdravější pochutiny. Někdy se zadaří a mrňouskové si pochutnají na báječných ovocných špízech nebo ovocném dortu.

A pokračujeme dále... Projekt „Recyklohraní“ je známý tím, že se děti učí od raného věku tříditi odpad, baterie, a s tím jsou spojené různé zábavné besedy či povídky. A nutno říct, že to děti baví. Stejně tak je

baví, když se na jaře s paní učitelkou pustí v rámci projektu „Uklidme svět“ do úklidu svého nejbližšího okolí. Rukavice a jiné pomůcky jsou samozřejmostí a děti se nenásilně a přirozeně učí, co se nemá dělat (odhazovat odpadky) a co je správné (poučit se a uklidit vše, co by mohlo přírodě a zvířátkům v ní ublížit). Trošku si při tom protáhnou tělíčka a mají radost z dobrého skutku. Myslím si, že naše budoucnost je v nich a je nutné je od malička učit lásky a respektu k přírodě - ať už je to strom nebo ptáček.

Na další velmi významný posun, co se týče ekologické šetrnosti, jsem velmi hrdá. Po dohodě s vedením školky a s rodiči se místo nákupu malých balení toaletních potřeb (tekuté mýdlo, toaletní papír a papírové kapesníčky), které každý rodič pořizoval sám, vybírají peníze a zmíněné prostředky se nakupují v co největším balení. Kromě úspory obalů jsme navíc usilovali o to, aby papírové výrobky pocházely z recyklovaného materiálu (např. toaletní 100% recyklovaný papír a recyklované papírové kapesníčky). Což se nám samozřejmě podařilo, a navíc tekuté mýdlo, se kterým si děti myjí několikrát denně ruce, je velmi jemného složení a zároveň není testované na zvířatech. Mýdlo (ekologické) je v pětilitrových kanystrech, dá se velmi dobře naředit (je hodně koncentrované), a tudíž velmi dlouho vydrží. Za každý takový kanystř jsme ušetřili spoustu malých plastových lahviček. Oproti původnímu stavu, kdy každý z 90 rodičů donesl dvakrát do roka po jednom balení tekutého mýdla, toaletního papíru a papírových kapesníčků, jsme ve finále zredukovali množství odpadů z těchto výrobků zhruba o 70 %. Rodičům odpadlo nakupování a donáška do MŠ a finančně jsme se snažili vycházet tak, aby rodič nezaplatil vyšší částku než při samostatném nákupu. A to se myslím podařilo. Ano, samozřejmě je to pro nás práce navíc, ale to nám vůbec nevadí. Ten pocit totiž za to stojí. To, že se v naší školce používají i ekologické čisticí prostředky na vytírání a WC čističe, je samozřejmostí. Třeba takový ocet s vodou vyčistí umyvadlo stejně jako předražený prostředek z reklamy - za zlomkovou cenu a s minimálním dopadem na přírodu.

Foto Inge Večeřová

Je toho ještě hodně, co se v naší školce snažíme dělat úsporně a ekologicky. Například zalévání zahrady dešťovou vodou, která je jinde bez užitku svedena do kanálu, a přitom je to pro záhonky hotový poklad. To, že si děti kreslí na papíry, které jsou již z jedné strany potiskované (a většinou darované rodiči), to je další úspora materiálu. Tohle a ještě mnohem více mohou dětem přiblížit Ekohrátky - odpolední zájmová činnost určená pro nejstarší děti a zaměřená na ekologické aktivity a činnosti související tematicky s přírodou a naší zahradou.

Určitě se budeme i do budoucna snažit mít co nejmenší ekologickou stopu a rádi bychom se zapojili do zmiňovaného programu Ekoškolka. Podrobnosti k němu najdete [tady](#).

Už je nejvyšší čas se vzpamatovat a začít se chovat zodpovědněji než způsobem "po nás potopa"... Příroda NÁS nepotřebuje, ale MY POTŘEBUJEME PŘÍRODU!

Inge Večeřová

Sníme naši planetu? – 10. díl – (Krmná) sója

Velmi obtížně bychom asi hledali podobný spotřebitelský příklad, který nám tak dokonale ilustruje skrytou formu poškozování životního prostředí v podobě destrukce těch možná nejcennějších ekosystémů naší osobní spotřebou. Kdyby se nás někdo zeptal, zda si myslíme, že nějakým způsobem přispíváme k devastaci deštných pralesů, marně bychom asi zapátrali, zda nevlastníme kousek mahagonového nábytku. Nic dalšího by nás nejspíš nenapadlo. Přesto je „zprostředkovaná“ spotřeba krmné sóji v podobě živočišných potravin jednou z hlavních příčin globálního úbytku tropického lesa (zejména v Amazonii).

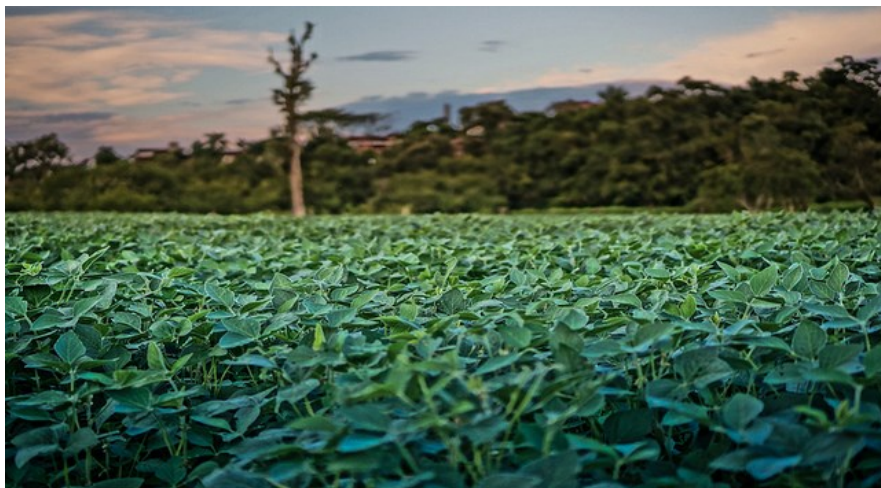
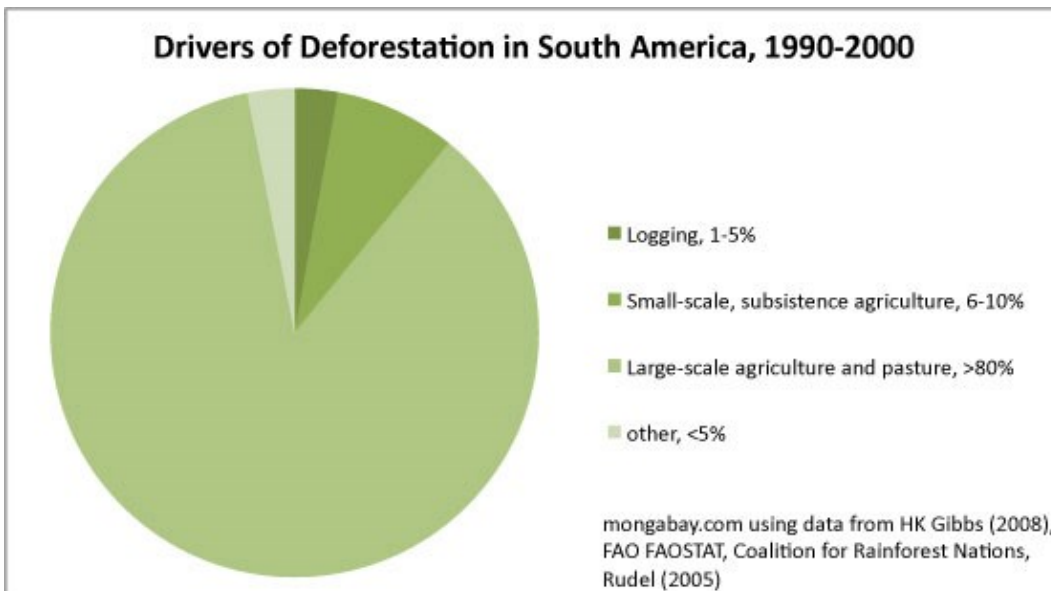

Foto Lima Pix, CC0

Touto problematikou jsme se už dříve zabývali v samostatném článku ([č. 10/2013](#), str. 3), přesto je pro úplnost našeho seriálu tématem klíčovým. Některá hlavní fakta tudíž zopakujeme, pro jejich doplnění využijte odkazovaný článek, případně obsáhlejší materiál s mnoha údaji - „Co mají společného vlk hřivnatý, děti v brazilském slumu a kuře ze supermarketu? (České velkochovy a expanze sóji v Latinské Americe)“ – el. [zde](#). V tomto zdroji jsou podrobně rozebrány všechny negativní důsledky, které má na svědomí neustále se zvětšující

rozloha sójových plantáží. Kromě razantního úbytku amazonského deštného pralesa a dalších cenných ekosystémů jižní Ameriky (Atlantický prales a savana cerrado), a tedy i vzácné nenahraditelné biodiverzity, doprovází tento způsob zemědělského hospodaření i výrazné znečišťování životního prostředí pesticidy, plýtvání vodou, extrémní emise skleníkových plynů a také sociální problémy a konflikty mezi drobně hospodařícími starousedlíky a oběmi nadnárodními korporacemi.

Diskuze nad sójou svádí k některým zjednodušujícím závěrům, snažím se na první pohled logicky vinit z problému alternativní výživové směry, které využívají sóju v lidském jídelníčku ve větší míře. Ano, je sice pravda, že většina lidí přijímajících stravu na rostlinném základě možná sóji přímo zkonzumuje o něco více než ti konvenčně se stravující. Ale drtivá většina sóji dovezené z jižní Ameriky je zkrmena hospodářskými zvířaty (zejména masnými i nosnými plemeny slepic, ale i prasaty). Celosvětově to představuje zhruba 80 % světové produkce ([zde](#)). Pokud přepočteme zemědělskou plochu potřebnou k vypěstování sóji pro hospodářská zvířata v ČR, dojdeme k rozloze 87 000 ha pro vepřové maso, 73 000 ha pro drůbeží maso a 30 000 ha pro vejce ([zde](#)). Poměrně malá část produkce je pak využita k výrobě potravin pro přímou spotřebu člověkem. A to zejména ve formě sójového lecitinu, který se přidává jako emulzifikátor do průmyslově zpracovávaných potravin (podobného druhu jako těch s palmovým olejem). Mnoho výrobců klasických sójových potravin (tofu atd.) deklaruje evropský původ sóji (např. [zde](#) nebo [zde](#)). Paralelní je pak problém genetické modifikace. Zatímco u evropské sóji se velmi často jedná o surovinu bez využití této technologie (a na obalech sójových výrobků tuto informaci můžeme snadno rozpoznat), u sóji dovážené pro výrobu krmných směsí přes oceán se zhruba v 85 % případů jedná o GMO (viz [zde](#)).

Spojitosť mezi produkcí sóji a destrukcí tropických lesů můžeme velmi snadno rozklíčovat i opačným směrem. Vyhledáme-li data vyčíslicující hlavní příčiny odlesňování těchto oblastí (viz znázorněný graf s podíly příčin v rámci jižní Ameriky v letech 1990–2000), zjistíme, že většinu ubývající rozlohy „plic planety“ mají na svědomí právě nové zemědělské plochy a pastviny pro chov hospodářských zvířat. Brazílie a Argentina jsou nejen největšími světovými producenty sóji (po boku USA), ale rovněž lídry ve vývozu této plodiny (se 70-90procentním podílem své vlastní produkce).

Pokud se podíváme na mechanismus oné neviditelnosti těchto spotřebitelských souvislostí a porovnáme je např. s poměrně úspěšnými kampaněmi proti spotřebě palmového oleje (viz [minulé pokračování seriálu](#)), dojdeme vlastně pouze k jediné věci. Stačí do přímé spotřeby / nákupu určité komodity vložit jakýkoli mezičlánek (v tomto případě třeba kuře) a celý problém se najednou rozptýlí a jako by neexistoval. Současně je však faktem, že o problematice krmné sóji se doposud tolik nemluví. Nebo spíše nechce mluvit? Zatímco k potravinám s obsahem palmového oleje už dnes existuje mnoho srovnatelných alternativ, s „nahrazováním“ kuřat, vajec a vepřového je to o poznání horší. Do vyhýbání se těmto potravinám se moc lidí nehrne a snižování jejich spotřeby je příliš neurčitý a omluvitelný pojem. -jj-

Znovuoživení ekovýchovy pro školy a školky ve Strakonících

Je tomu již deset let, co se průřezové téma Environmentální výchova stalo povinnou součástí školního vzdělávání. Přesto s ním mnohé školy stále bojují, částečně i kvůli tomu, že k tomuto předmětu-nepředmětu existuje jen velmi málo učebnic. Proto školy často volí jiný způsob, jak téma Environmentální výchovy splnit – a to ekologické výukové programy (EVP) od nejrůznějších ekocenter. Tato nabízejí školám profesionálně zpracované výukové programy zaměřené na ekologii, spotřební chování či poznávání přírody kolem nás. Jsou tak zajímavým obohacením klasické školní výuky, mohou pedagogům ulehčit práci a přinést novou inspiraci. Více informací o EVP naleznete např. v [tomto článku](#).

V Čechách existuje několik desítek registrovaných středisek ekologické výchovy (jejich seznam naleznete na stránkách zastřešující organizace SSEV Pavučina [zde](#)). V Jižních Čechách jsou jen 4 ekocentra – českokrumlovské ekocentrum Šípek, buďejovická Cassiopeia, jindřichohradecký Mlýn Radouňka a prachatická Dřípatka. Za humny, byť v Plzeňském kraji je horažďovické Envicentrum PROUD. Ekovýchovou v jižních Čechách se dále zabývají i další organizace (ČSOP, Nadační fond pro vydrů, Národní park Šumava i Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích). Některá z nich fungují jako pobytová ekocentra, tj. nabízejí „školu v přírodě“, jiná mají klasické „hodinové“ výukové programy buď ve vlast-

Foto archiv Stejika, s.r.o.

jako doma. Tyto programy probíhají mobilní formou – tj. lektor s pomůckami přijede přímo za vámi do školky. Samotný program probíhá ve školce, ve třídě nebo v letních měsících venku na školním pozemku. Každý z programů seznamuje děti s jedním konkrétním tématem, například v programu Proč kočka není pes? děti poznávají domácí mazlíčky, dozvědí se, co jednotlivá zvířátka potřebují k životu a jak se o ně postarat. Program obsahuje také nácvik praktických dovedností, zde děti trénují uklízení psích hromádek. Závěrem se děti naučí něco z tajné psí a kočičí řeči - zjistí, jak poznat, že se s nimi pejsek chce kamarádit, a kdy ho naopak nechat být.

Zábavně vzdělávací programy od STEJIK A hravou formou zprostředkují dětem znalosti o přírodě (jak to vypadá v mraveništi, kde bydlí různá zvířata, jak se třídí odpad...). Využívají dramatizace, herních a soutěžních prvků, formu vyprávění i názorného výkladu. Během hodinového programu vystřídáme 5–6 různorodých aktivit, což pomáhá dětem udržet pozornost. Programy jsou v souladu s RVP, pokrývají vzdělávací oblast Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a jeho svět. Absolvování programu rozvíjí u dětí všechny klíčové kompetence (k učení, řešení problémů, komunikativní, sociální atd.). Aktivita v programech rozvíjejí jemnou motoriku dítěte, posilují spolupráci mezi dětmi, učí je vzájemně si pomáhat a komunikovat mezi sebou i s dospělými.

Do budoucna plánuje STEJIK A rozšířit nabídku programů i o terénní programy pro MŠ a také o ekoprogramy a exkurze pro základní školy. Tyto nabídneme od září 2018. Pro bližší informace navštivte náš [web](#) nebo kontaktujte koordinátorku na tel. 732 173 275 či mailu stejika.kadochova@gmail.com. **Štěpánka Kadochová, Ph.D.**, STEJIK A, s.r.o., koordinátorka vzdělávacích programů pro školy, lektorka

ních prostorách, nebo lektori dojíždějí přímo do škol.

Ve Strakonících donedávna působila pobočka českobudějovického centra environmentální a globální výchovy Cassiopeia a nabízela vzdělávací programy pro mateřské i základní školy. Bohužel Cassiopeia svou činnost ve Strakonících v loňském roce ukončila. Školám, které chtějí do své výuky zařadit EVP od specializovaných ekocenter, tak nezbývá než vyjet za vzděláváním do jiného města. Dvouhodinový program se tak rázem mění na celodenní výlet, který pro školu znamená mnohem více starostí a je i finančně nákladný. Tuto mezeru v nabídce nyní vyplňuje vzdělávací centrum STEJIK A. Od února 2018 nabízí kromě firemního a individuálního vzdělávání i ekologicky laděné programy pro mateřské školy.

V současné době si můžete vybrat z 5 programů: Proč kočka není pes?, Trápení lišky Bystroušky, Nenažrané popelnice, Kdepak ty ptáčku hnízdo máš? a V mraveništi

Hurá na výlet s Enviroskopem – 11.

Rozcestník šetrné turistiky na webových stránkách www.enviroskop.cz a ve volně stažitelné mobilní aplikaci Enviroskop přináší další tip na výlet za přírodou a krajinou. Jeden z prvních jarních výletů by mohl směřovat ke studánce, vybrali jsme jednu parádní mezi Bavorovem a Netolicemi.

Rezervoár vody, foto Jana Zrnová

Studánka u Sv. Trojice

Studánka je součástí poutního místa lokálního významu s malou kapličkou nad pramenem, dvěma litinovými kříži a přístřeškem pro konání bohoslužeb. Samotná studánka se ukrývá pod kapličkou, rezervoár pod dřevěným poklopem a voda vytéká v hojném množství z klasické ocelové pozinkované vodovodní trubky.

Studánka se dříve jmenovala Dobrá voda či Paulinina studánka podle manželky knížete Josefa Schwarzenberka. Ta během pobytu na zámku Kratochvíle kolem roku 1800 na studánku narazila, místo se jí zalíbilo a nechala zde zbudovat malý altánek. Voda ve studánce je „záračná“. Vypráví se,

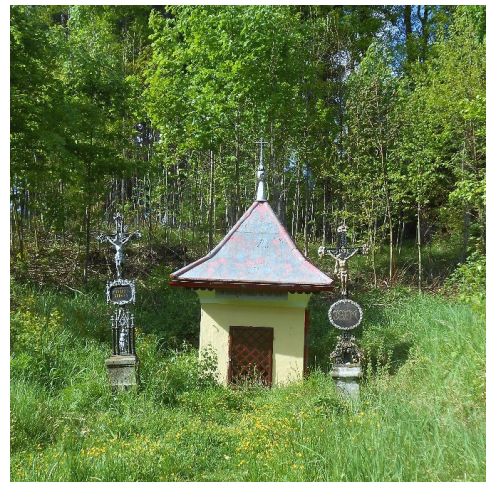
že vyléčila ochrnuté dítě a poté byl altánek přestavěn do podoby kapličky Sv. Trojice.

Na lokalitu se dostanete po nezačtené volně průjezdné lesní silničce mezi obcí Krately a křižovatkou silnic III. třídy (Strunkovice nad Blanicí – Libějovice a Bavorov – Netolice). U křižovatky se nachází také nejbližší autobusová zastávka. Ke studánce dojdete za pár minut. Pokud byste chtěli v oblasti pobýt déle, můžete se projít třeba alejí – v okolí se jich nabízí hned několik, např. aleje o okolí zámku Kratochvíle, čtyřřadá Libějovická alej nebo lipová alej Sv. Jiří, která vede až k magickému místu se sochou patrona jezdců na koni.

O širším okolí se zmiňovala také dvě pokračování seriálu Putování Vodňanskem v Kompostu [č. 2/2017](#) a [5/2017](#).

Další informace a fotografie k lokalitě naleznete [zde](#).

Simona Šafarčíková, Krajská síť environmentálních center Krasec, z. s.

Kaplička Sv. Trojice, foto Jana Zrnová

Objevy detektiva Ledňáčka

V dubnu už mají některé stromy a keře první mladé lístečky, jiným se pupeny teprve nalévají, ale třeba lípa nebo dub připomínají ospalého lenocha, kterému se nechce vstávat a něco dělat. Pak to doženou a na konci jara už je zeleno všude. Každý druh se chová jinak - některý nejdříve rozkvetne, jiný se olistí, jiný stihne obojí naráz. Při schůzkách spolku Ledňáčků nebo na výletech si toho všimáme a známe i jiné časné druhy než jen vrbu jívu (kočičky), o něco později pak hlídáme i ty pozdní a číháme, až se také přidají, prostě chodíme přírodou s otevřenými očima. Však je to také opravdový zázrak, když se z maličké komůrky vymaní pěkně poskládané lístky a květy, narovnají se a doslova zasvítlí na sluníčku i v jarních deštích.

Víme, že pupeny mají nejrůznější tvary a barvy a že se dokonce podle nich dá strom i keř poznat ještě dříve, než se prozradí podobou svých listů. Líbí se nám i to, že například z topolových trojbokých pupenů pak vyrostou trojúhelníkové listy, zatímco vrba má pupeny i listy štíhlé, lípa obojí srdcovité... ale tohle neplatí vždycky a spolehnout se na to nedá, je to jen taková milá zajímavost. Na pobočce Za Parkem se můžete učit poznávání podle pupenů kdykoliv, protože je tam připravena sbírka větviček i s popisky a případně s výkladem nebo s knížkami na půjčení. Z nich asi nejlepší je pořád ještě „**Naše stromy a keře**“ od Aloise Mikuly, ačkoliv byla vydána už dávno – v roce 1976. Protože ale v literatuře se zrovna tomuhle tématu celkově moc pozornosti nevěnuje, umístili jsme podrobné povídání a fotografie větviček na webové stránky naší ZO ČSOP – viz [zde](#).

- Pro dospělé: Poznáte ještě před rašením jasan, olši nebo třeba šeřík? A podle čeho?

- Pro rodiče vědecky založených školáků: Co se skrývá v obrovských pupenech jírovce maďalu? Jsou v nich naskládané jen budoucí listy, nebo hned i zárodek květů, i když těmi se stromy ozdobí až koncem jara? Dívali jste se venku? Nebo jste si někdy zkusili dát větvičku do vázy?

- Pro rodiny s batolaty: "Vrby se nám zelenají, na dvě strany prokvétají..." - znáte tuhle starou píseň? Víte, jak text pokračuje? Kdyby ne, můžete se jej naučit i s melodií na některém z nedělních hudebních setkání na pobočce Za Parkem. Pořádají se (kromě prázdnin) vždy jednou za měsíc pod názvem Hraní na kantely.

Odpovědi najdete na straně 15.

-ah-

Zajímavý brouk z Chanovic

Lesák rumělkový (*Cucujus cinnaberinus*) z čeledi lesákovitých (*Cucujidae*) je díky svému zbarvení jedním z našich nejnápadnějších saproxylických brouků, tj. druhů závislých na mrtvém dřevě. Byl zařazen mimo jiné do směrnice 92/43 EHS jako evropsky významný druh. Světový svaz ochrany přírody (IUCN) ho uvádí v kategorii zranitelný (VU) a v Červeném seznamu bezobratlých živočichů ČR je jako ohrožený druh (EN). Tento brouk a jeho larvy jsou ploché, což je přizpůsobení pro lezení v úzkých prostorech mezi borhou a dřevem. Oranžové larvy jsou menší než larvy běžného červenáčka ohnivého (*Pyrochroa coccinea*). Larvy i dospělci jsou všežraví – v jejich trávicím traktu byly nalezeny zbytky rostlinného, houbového i živočišného materiálu. Ve stresu se u nich může objevit i kanibalismus. Vývoj larev trvá zpravidla 2 roky. Jejich kukelní kolébka se podobá kolébkám tesaříků (kousavců) z rodu *Rhagium*. Stadium kukly je velmi krátké. Dospělí brouci se líhnou na přelomu srpna a září. Přezimují zpravidla v suchém prostředí pod kůrou starých

Lesák rumělkový, foto Eva Legátová

odumírajících stromů. Největší aktivita dospělců nastává v době páření za teplých jarních dnů od poloviny dubna až do první poloviny května. Ojediněle je lze nalézt až do července. Dříve byl lesák rumělkový považován za mimořádnou vzácnost, v posledních letech je ale u nás stále častější. Nalezen byl na řadě listnáčů i na jehličnanech. Druh dřeviny není s největší pravděpodobností pro vývoj brouka podstatný, nejdůležitějším faktorem je zřejmě stav podkorního substrátu. Zásadní je pro lesáka rumělkového přítomnost starých odumírajících a odumřelých stromů se suchými a odlomenými větvemi nebo částí koruny a stojících, zlomených nebo padlých mrtvých stromů. S larvami jsem se setkala 21. 12. 2017 v lese Chlum u Chanovic pod kůrou stojící odumřelé borovice, bylo jich zde hodně, zároveň byla přítomna jedna larva červenáčka ohnivého. Dospělého lesáka rumělkového jsem našla 7. 3. 2018 pod kůrou javoru klenu zcela u země u fotbalového hřiště v Chanovicích. **Eva Legátová**

Použitá literatura:

HEJDA R., FARKAČ J. & CHOBOT K. [eds]: Červený seznam ohrožených druhů České republiky, Bezobratlí, Příroda, Praha, 2017.

HORÁK, J.: Život pod kůrou obrů aneb lesák rumělkový a topoly, Živa č. 4/2008.

KADĚRA, M.: Kuriozity z chráněných brouků mrtvého dřeva, Naše příroda č. 1/2018.

ZAHRADNÍK, J.: Brouci, Aventinum, Praha, 2010.

2018 - husy, a nejen ty, už letí

Konec ledna 2018 ledva odskočil, první týden února již proběhl a jednoho rána jsem při ranní vycházce uslyšel kejhání divoké husy. Přelétla si nad strakonickou radnicí, zbytkem středověké bašty a mířila si to kamsi nad Kuřidlo a snad i dále. U husy člověk nikdy neví. Je to pták pozorný a chytrý. A o pár hodin později jsem zaznamenal u vzdálenějšího Pištína na poli u terénní deprese malé hejtno stejného druhu. To samé u Českých Budějovic při Vrbenských rybnících, kde jsem již viděl ptačí pozorovatele.

Tak jsem si tak říkal, co asi letos „naše“ čejkoviště u nedaleké Střely. Každým rokem zde pozorujeme 8 a někdy i více párů čejek chocholatých, jak zde přilétají na zamokřené louky a pole. Za Střelským rybníkem a tu a tam se jim podaří vyvést drobné strakaté „čejtíky“. Občas se mezi ně přimotají kulíci říční nebo třeba bekasina otavní a tu a tam se popásá i ta husa velká. Mají to tu těžké. Lidé rádi pozorují, někteří se procházejí se svými čtyřnohými miláčky, jiní trápí dolní končetiny na moderním kostičku, do toho nějaká ta káně lesní, poštolka obecná, zrzavá liška a divoký divočák. A pak vyved', čejko, ty své mladé. Mnohdy pranic nepomůže, že daná lokalita je zaevidována kdesi v registru. Protože registr je dnes věc povětšinou elektronická a možná už ani papírová, sice lidmi zřízená, ale nevybavená nohama, hlavou a otevřenými smysly.

Takže to zůstává na nás, lidech, kteří tam chodíme. Buďme pozorní, ohleduplní a vcitívi. Čejka kdysi byla ptákem běžným, podél Otavy hnízdně rozprostřeným.

V současné době v blízkém okolí Strakonice můžeme tohoto bahňáka vidět třeba u Kapsy Lhoty, u Zadních Ptákovíc, při železniční zastávce u Domanic, u Radomyšle nebo u Drahonice, Štětíc, Skočic a vzdálenějších Lidmovic. S nimi se můžeme dočkat i jiných bahňáků. Stačí se jen zastavit a dívat se. Někdy uvidíte jen pár, jindy celé hejtno. Možná při tom všem dívání najdete i něco jiného. Jako třeba u Zadních Ptákovíc čolky obecné nebo krásné rosničky zelené, robustní ropuchy, vykutáleně vyhlížející blatnice skvrnitá či pichlavého ježka. Nebo u Kapsy Lhoty lejska černohlavého. U Skočic třeba letícího čápa černého nebo orla mořského. Záleží jen na nás, vás, co uvidíme a co tam za rok a dále zase bude.

Konečnou poznámkou budiž, že 10. března 2018 jsme nedaleko Střelských Hoštic vpozdvečer s manželkou pozorovali hejtno cca 100 čejek chocholatých doprovázené mírně menším hejnem špačků obecných. O něco později pak 14 čejek chocholatých na louce a poli nedaleko Střelského rybníka. Z mailů Evy Legátové a jejich rodičů je možno ještě odcitovat pozorování čejek chocholatých z počátku března 2018 u Horažďovic. **-vh-**

Kulík říční, foto -vh-

Večer s dokumentem – 50. díl – Krajinou domova II

O tom, že dokumentární cyklus České televize Krajinou domova je filmařským řemeslem par excellence, jsme vás informovali v [čísle 9/2016](#) právě upoutávkou na první řadu. Všechny, kdo se stali přes noc jeho fanoušky, jistě velmi potěšila informace, že tvůrci se pustili do přípravy řady druhé. Poté, co na podzim loňského roku

proběhla nová série klasickým vysíláním České televize a usadila se v archivu pořadů, můžeme prostřednictvím našeho seriálu nalákat i vás k jejímu sledování.

Těžko vymýšlet něco dalšího, co v hodnocení první série nezaznělo nebo je zcela nové. Cyklus Krajinou domova II plyne v podobném duchu. Což vůbec není na škodu, protože bychom jen obtížně hledali něco zásadního, co by se dalo pořadu vytknout. Opět budeme se zatajeným dechem sledovat celistvé a monumentální pohledy na to nejkrásnější z naší krajiny, stejně jako podobným způsobem propracované detailní záběry na více či méně skryté zástupce naší flóry a fauny. Jestli existuje

Řeka Vltava, foto archiv České televize

něco, čeho si na druhé sérii cením více než u té první, pak jsou to naléhavější a méně zabalené komentáře k některým ekologickým souvislostem - např. stavu našich rybníků, problematice Šumavy, návratu velkých šelem atd. Vše tak směřuje ještě přesvědčivěji k hodnocení klenotů naší přírody - zejména ve smyslu toho, že pokud budeme jenom pasivně přihlížet, mohl by se tento dokumentární cyklus někdy v budoucnu stát krásným, ale archivním materiálem toho, co v naší přírodě bylo k vidění... ale už není.

Co všechno v druhé sérii uvidíte, je rozepsáno [zde](#), namísto dalších podrobnějších komentářů přinášíme přehled jednotlivých dílů s přímými odkazy. Podívejte se společně s námi do míst,

kteří pravděpodobně budete znát. Možná jste na mnohých z nich už byli, přesto vám bude díky precizní filmařské práci připadat, jako byste se tam octli poprvé. -jj-

[Hory Jizery a Labe](#) (Jizerské hory a Krkonoše)

[Panenská říční údolí](#) (Údolí Oslavy a Chvojnice, údolí Jihlavy, údolí Rokytne, Podyjí)

[Vodní země](#) (Novohradské hory, Česká Kanada, Třeboňsko)

[Staré světy mezi kopci](#) (Údolí Vltavy, Hustopečská pahorkatina, Pálava)

[Labyrinty srdce Čech](#) (Kokořínsko - Máchův kraj, Český ráj)

[Říše krápníků](#) (Mladečský a Javoříčský kras, Moravský kras)

[Tabule a stratovulkán](#) (Džbán, Milovice, Doupovské hory)

[Hory východu a západu](#) (Krušné hory, Beskydy)

[Evropská Arizona](#) (Labské pískovce, České Švýcarsko)

[Jezerní hory](#) (Šumava)

Pozvánky - duben 2018

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Farmářské trhy Strakonice

Pátek 6. a 20. 4., 13-17 hod., Velké náměstí pod radnicí.

Osmá sezóna farmářských trhů ve Strakonících odstartuje v pátek 6. dubna na Velkém náměstí v prostoru pod radnicí. Přijďte si vybrat z široké nabídky farmářských a regionálních potravin, rukodělných výrobků a občerstvení. Vše s důslednou kontrolou původu a kvality (zboží ze supermarketu u nás nekoupíte). Prostor trhu bude opět poskytnut k prodeji drobných pěstitelských přebytků bez účastnického poplatku. Jarní část trhů bude pokračovat do konce června každý sudý pátek. Více informací, kontakty a seznamy prodejců na farmarsketryh.strakonice.eu. Pořádá Ekoporadna při ŠK ve spolupráci s Městem Strakonice.

Kurzy zdravého veg(etari)ánského vaření

Úterý 17. 4., nebo čtvrtek 19. 4. Vždy od 18 hod. na ZŠ Povážská.

Jednotlivé kurzy na sebe nenavazují, hlásit se je možné na každý zvlášť. Čtvrteční lekce jsou určeny rovněž pro ty, kteří kurzy v minulých letech nenavštěvovali. Přijďte rozšířit své kulinářské obzory o potraviny a

pokrmu z oblasti zdravé a bezmasé kuchyně. Kurzy budou doplněny teoretickým povídáním o surovinách a postupech zajímavých nejen pro vegetariánskou kuchyni. Kurzovné 100 Kč.

Svou účast hlase předem na: jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244. Obdobné kurzy probíhají také v Blatné, Volyni a Katovicích.

Zelené otazníky - "Archa světů a stínů"

Středa 18. 4., 18 hod., společenský sál ŠK (3. nádvoří strakonického hradu), vstupné 40 Kč.

Projekce nového dokumentárního filmu a beseda s jeho režisérem Janem Svatošem.

„Dávno před tím, než byl v Africe založen první národní park... než svět spatřil první film o divoké přírodě, odehrál se neuvěřitelný příběh, na který jsme nikdy neměli zapomenout. Zatímco lovecké výpravy drancují divočinu, Johnsonovi spěchají zachytit rychle mizející světy. Vyvraceli mýty, stáli u zrodu ochrany přírody, znal je celý svět. Riskovali život, aby zanechali poselství budoucím generacím.“ -jj-

Pobočka ŠK Za Parkem zve dospělé i děti:

Velikonoční hraní na kantely

PO 2. 4.: hraní na kantely (vytvořené při akcích ŠK), případně i další nástroje. Koná se od 18:00 na pobočce Za Parkem ve spolupráci se spolkem Spona. K hraní, zpěvu nebo jen k poslechu zveme širokou veřejnost.

Zastavení v čase

ST 4. 4.: Krátké setkání, ztišení, verše Karel Kryl, poetická próza Miloslav Nevrlý. Od 16:30 na pobočce Za Parkem.

Papírové sněženky a jiné kytičky

PO 9. 4.: Tvořivý podvečer s Janou Lebedovou. Mezi 17:00 a 19:00 (lze přijít kdykoliv v tuto dobu) v půjčovně pobočky. Pomůcky a materiál na ukázkou a vyzkoušení budou připraveny, ale hodilo by se přinést i vlastní (papíry příhodných barev, krepák, nůžky, lepidlo, drátek).

Strakonické příběhy LII.

ÚT 24. 4.: Karel Skalický: Smích nad překvapení! Cestující nedostižný eskamotér, fakír z Pošumaví, principál mechanického divadla a další svérázní provozovatelé zábavy ve Strakonících na sklonku 19. století. Další vyprávění regionálního historika v rámci rozsáhlejšího strakonického cyklu, doprovázené projekcí různých dokumentů a vyobrazení. Od 18:00 ve společenském sále ŠK (hrad).

Úloha tlející hmoty pro zdraví půdy a zadržování vody v krajině

ST 25. 4.: prof. Ing. Hana Šantrůčková, CSc. – přednáška s promítáním. Konkrétní příklady od nás i ze světa. Od 17:00 v promítacím sále strakonického gymnázia.

Výlet do Rudolfova

SO 28. 4.: Sraz v 8:50 před nádražím ČD. V 9:07 odjezd vlakem do Českých Budějovic a navazujícím autobusem MHD do Rudolfova. Máme domluvenou **návštěvu vznikajících komunitních zahrad a nám již dobře známé přírodní zahrady Anastazie, případně i Hornického muzea.** Zpět jede více spojů, např. v 17:36 (Rudolfov, Rozcestí).

Ledňáčci

Páteční schůzky rodin se zájmem o přírodu, tradice a lidové hry. Pro děti všeho věku (i v kočárku) s rodiči, prarodiči apod. Přicházet mohou i dospělí bez dětí nebo starší školáci bez dospělých. Pomoc při vedení programu je vítaná, ale není nutná. Chodit lze i nepravidelně. **Sraz v 16:00 před zámkem u vývěsky ŠK. 6. 4. si ukážeme, kde roste léčivý devětsil. 13. 4. máme domluvenou návštěvu u koziček a dostaneme se až k nim za ohradu. 20. 4. vyčistíme studánku Skleněnku na Podskalí a zahrajeme si kuličky. 27. 4. si zahrajeme na zahrádce nad městem.** Info pobočka Za Parkem (Husova č. 380, 380 422 720) nebo vedoucí Monika Tůmová (602 361 321).

Výstavky: Výstavka rostlin na určování (nejen s pomocí knih, ale i s možností konzultace) – v půjčovně v Husově ul. č. 380. **Pokračují i dlouhodobé akce - Burza námětů na cestování, Nejmilejší knihy aj.**

Otevřeno Po a Čt 13–18, St 8–12 hod. -ah-

Šmidingerova knihovna zve:

!!! Ve dnech 7. – 14. 4. bude z důvodu malování zavřené oddělení pro dospělé Šmidingerovy knihovny. Čítárna, oddělení pro děti i pobočka Za Parkem budou mít běžný provoz. Knihy můžete vrátet v čítárně nebo do biblioboxu.

Kurzy počítačové gramotnosti

3. 4. - přednostně pro čtenáře ŠK. **Internet I – První email** - základní vyhledávání, emailová pošta. ŠK, studovna, 9:00–10:30

Cestování

4. 4. – 30. 4. - **výstava prací žáků ZUŠ Strakonice, třídy Jarmily Lískovcové a Ivany Schwarzové.** ŠK, vstupní hala.

Hradiště Katovice z pohledu archeologa

5. 4. - přednáší **PhDr. Petr Menčík, PhD.** Ve spolupráci s Muzeem středního Pootaví. ŠK, společenský sál, 17:00. Vstupné 20,- Kč.

Vícehlasy

11. 4. - hosty budou knihař, muzikant a autor známé učebnice „Škola hry na klarinet“ **Bedřich Zákostecký**, architekt a humorista **Jan Zákostecký** a divadelní scénograf, režisér a výtvarník **Marek Zákostecký**. O tom, čím se zabývají a jak k tomu došli, s nimi bude hovořit pediatr, politik, sochař a básník **Martin Gregora**. ŠK, společenský sál, 17:00. Vstupné 40,- Kč.

Velká válka a české země

12. 4. – přednášejí **Doc. PhDr. Lukáš Novotný, PhD.** a **Mgr. Eva Fischerová**. Ve spolupráci s Muzeem středního Pootaví. ŠK, společenský sál, 17:00. Vstupné 20,- Kč.

Terezínské ghetto očima dítěte: RNDr. Michaela Vidláková

16. 4. – přednáška o historii 20. století formou vzpomínek pamětnice holocaustu. **Ve spolupráci s ADRA Strakonice.** ŠK, společenský sál, 17:00. Vstupné dobrovolné.

Kurzy počítačové gramotnosti

17. 4. - přednostně pro čtenáře ŠK. **Internet II. – Cestování s internetem** - počasí, jízdní řády, mapy, ubytování, pojištění. ŠK, studovna, 9:00–10:30.

Spisovatelé do knihoven: Petr Borkovec

19. 4. - básník, překladatel a publicista. Autorské čtení s debatou. ŠK, společenský sál, 17:00. Vstupné 40,- Kč.

Tvořivá dílnička pro děti

26. 4. - ŠK, oddělení pro děti, 8:00-11:00.

Drobné smetí

Počet zubrů v ČR je vyšší než sto

Na konci loňského roku se přehouply početní stavy zubra evropského chovaného v ČR přes sto zvířat. Výrazně k tomu přispěl polodivoký chov v milovické rezervaci. Více se dočtete [zde](#).

Exkurze napříč národními parky

Byly vypsány nové termíny letních exkurzí s odborným průvodcem do divočiny NP Šumava a Bavorský les. Vybrat si můžete ze čtyř jedno až čtyřdenních výprav do míst, jako jsou Modravské slatě, Ptačí potok, Luzný, Teufelsloch, Roklan a Roklanské jezero, Trojmezenský prales s Plešným jezerem, Smrčina. Více informací naleznete [zde](#).

Nejrozsáhlejší online databáze flóry a vegetace

Nový web pladias.cz obsahuje v současnosti nejrozsáhlejší databázi české květeny. Kromě informací o druzích a společenstvech na něm naleznete rovněž mapové poklady k rozšíření flóry na našem území.

V Praze u Vltavy vznikne velké zelené území

Na pravém břehu Vltavy v prostoru Karlína a Libně bude na místě rozsáhlého brownfieldu vytvořena plocha s přírodními prvky o rozloze přibližně 20 hektarů. Více viz [zde](#). -jj-

Literární okno

Atlas hub Šumavy a Novohradských hor – kniha, která potěší

Návštěvníka lesů a hledače hub jistě potěší právě vydaná kniha pojednávající o organismech systematicky řazených mezi rostliny a živočichy. Tedy o houbách. Je mnoho knih na toto téma. Tato má však několik předností. Prvou z nich je, že se týká území mnohokrát z různých směrů prodiskutovávaného, tedy Šumavy a oblastně blízkého souseda, Novohradských hor. Druhou předností, která mě donutila se nad koupí této knihy zamyslet, je podle mého mínění věrné fotografické zachycení hub. Jsou vyfotografovány tak, jak je vidíte. Obrázky jsou pořízeny čistě a kvalitně. Úskalí nezobrazení všech rozlišovacích znaků je řešeno podrobným popisem, biotopem, místem výskytu a poukázáním na možnou záměnu s jinými druhy. Kniha eviduje druhy hub v daných pohořích běžné či běžnější, a navíc autoři slibují vydání druhého dílu, který bude zaměřen na druhy méně časté a vzácnější. Takže pro houbomila námětů na bádání je již v prvním dílu uvedeno více než dost.

Zmiňovaná kniha dále vybočuje z běžného houbařského standardu zahrnutím hub „dřevokazných“, což z ní činí publikaci na knižním trhu méně častou a pro houbového přírodomila, navíc žijícího v podhůří Šumavy, potřebnou. Padlý kmen v šumavském lese, ale nejen v něm, se pro nás překlápí z polohy domnělého lesního nepořádku na pozici vzniku nového životního prostředí pro neméně zajímavou skupinu hub a je doprovázejících organismů.

Zajímavá je rovněž úvodní část, která čtenáře srozumitelně a lehce seznámí s životem, potřebami a ochranou hub. Zvláště na poslední uvedené kladou autoři důraz, což je v dnešní době konzumního „přepadávání lesa“ zvláště sympatické a dle mého názoru nejvíce potřebné. A kniha snad i přispěje k zamyšlení nad skoro magickými úkony našich dědů a babiček, které dělali, když našli nějaké zajímavé a „hlavně“ jedlé houby.

Neméně poutavou je i část knihy, která pojednává o otázce radioaktivity, nebo třeba krátká kapitola, jak se z troudatce kopytovitého stane čepice. Zcela mimochodem, tento výrobek jsem viděl v muzeu v Novém Jičíně na vlastní oči.

Ve srovnání s atlasy hub převážně zaměřených na druhy jedlé, kterých je na knižním trhu přehršle, nebo obsáhlé encyklopedie, kdy je pro laika orientace v nich velmi obtížná, ne-li skoro nemožná, kniha poskytuje pravý zlatý střed poznání.

Velmi kladně je zmiňovaná kniha hodnocena také v časopisu Živa č. 1/2018 recenzentem Vladimírem Antonínem na straně XIII.

Úhrnem řečeno, mám tuto publikaci ve své knihovničce. Těším se na návštěvu lesa a s očekáváním nahlížím na vydání druhého dílu. Takže kdo se chce ve vzdělávání přidat, má možnost. Kniha je stále ještě k sehnání. A v případě zájmu může být i nějaká ta laická vycházka - za „dřevní houbou“ i za jinými přírodními pozoruhodnostmi. -vh-

Citace:

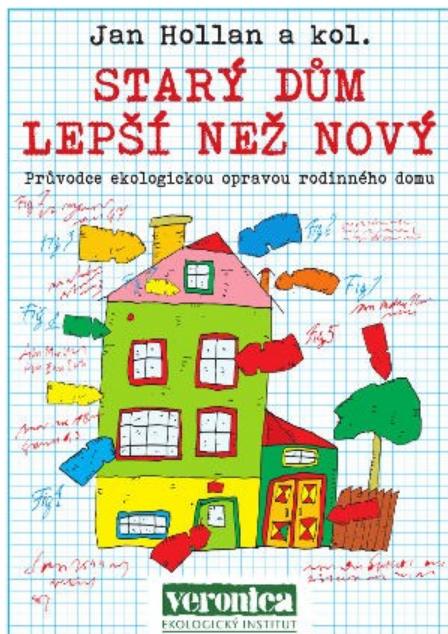
HOLEC, J., BERAN, M. a KŘÍŽ, M.: Atlas hub Šumavy a Novohradských hor, Karmášek, České Budějovice, 2017.

Plstnateček severský nedaleko Boubínského pralesa, foto -vh-

Starý dům lepší než nový

V minulém roce připravil ekologický institut Veronica poměrně speciální elektronickou publikaci věnující se (zejména) energeticky výhodným úpravám starého domu. Jelikož renovace starší stavby je pro šetrně smýšlející lidi plánující nové bydlení velmi častou volbou, je i literatura tohoto typu velmi potřebná - a ne úplně dobře v současné době zastoupená.

Materiál nás provází jednotlivými částmi domu a rozebírá konkrétní technická řešení na jejich proměnu pro lepší energetický standard celé stavby. Analyzuje rovněž nejčastěji využívané "alternativní" energetické zdroje a domovní techniku. Ale to není zdaleka všechno. Formou několika dotazníků vede před plánovanou rekonstrukcí k zamyšlení nad základními cíli a způsoby provedení. Kromě těchto všeobecných zásad se konkrétně dozvíte, na co se soustředit při regeneraci oken nebo střechy, jak řešit vlhké zdivo a větrání, jak na izolaci zdí, stropů, sklepa a mnoho dalšího. Práce poskytuje rovněž mnohé odkazy na další podrobnější publikace (např. podobně provedený text k problematice oken - dosažitelný [zde](#)).

Text se možná až příliš pohybuje kolem tématu "pasivního" stavění a bydlení. Nejsem si jistý, do jaké míry jsou tyto postupy proveditelné a smysluplné u regenerace starších domů, se kterými se běžně v našem okolí setkáváme. A zda nechybí informace o jakési střední cestě některých navrhovaných úprav. Pokud nejste úplně zběhlí ve stavební problematice, možná se budete chvílemi ztrácet v technickém pojmosloví a nebudete úplně tušit, co si pod kterým názvem představit. Ale to jsou asi jediná negativa, která jsem z pohledu laika při čtení zaznamenal.

Uvedená publikace je určitě důležitým zdrojem rad pro všechny, kteří se k něčemu podobnému chystají a chtějí postupovat v souladu (nejen) s co možná největší energetickou šetrností staronového bydlení. Aktuálnost tématu bude v následujících letech bezesporu narůstat. Materiál můžete v elektronické podobě zdarma získat po uvedení mailové adresy [zde](#). -jj-

Duben očima Jirky Wagnera

Duben je měsícem velkých očekávání i velkých zklamání. Už jsme tak připraveni na jaro, už se tak těšíme! A o to víc nás zaskočí náhlá zima. *Byť duben sebelepší bývá, pasákovi hůl přec zasněžívá.* Prostě je to tak: *dubnové počasí nepojmenuješ.*

DĚŠŤ SE PŘEŽENE.

*I snih
přes pampelišky
pevně sevřené.*

(velikonoční motivy)

JARNÍ OSENÍ,

*květy třešně,
budou tu věčně.
Ale my?*

(ticho v parku)

NA TRÁVĚ V DEŠTI

*kos je sám.
A sám v dešti
je i tulipán.*

(pramen u kaple Sv. Anny)

FIALKY V STRÁNI!

*Dávných věřících
vonící
díkůvzdání.*

CO JEN VYROSTE

*během chvíle!
Vše milé.
I ty kopřivy.*

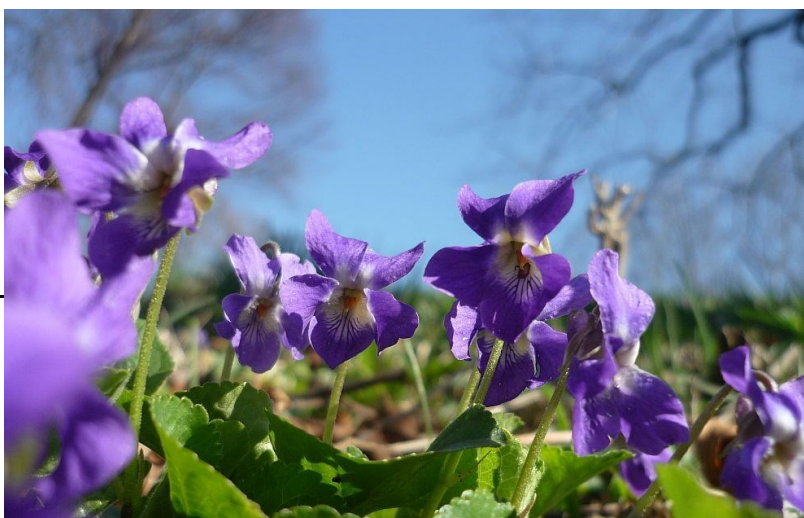

Foto Jiří Wagner

Kráčeli pospolu...

*"Kráčeli pospolu, zatímco vítr čilý
stromoví roztančil. Šli tiše, mlčeli
a zůstávali stát. V takové hluché chvíli,
kdy ústa mlčela, duše si šeptaly..."*

Dlouho jsem nevěděla o tom, jak hezké verše psal **Victor Hugo** - autor známý natolik svou prózou, že coby básník zůstal ve vlastním stínu. Vybrala jsem tedy pro vás na ukázkou několik slov z básně "Pod stromy", která vyšla v překladu Gustava Francla ve výboru "Něžné lásky temných nocí", abych se mohla podělit a také abych jimi oslavila spolu s vámi nové jaro, velikonoční svátky a probouzející se přírodu.

Při únorovém a březnovém "Zastavení v čase" jsme právě o Victoru Hugovi mluvili, a to jednou o jeho poezii, podruhé o próze. Do dvojice jsem k němu vybrala další své oblíbené francouzské velikány - **Jule-**

Foto -ah-

se Vernea (kterého má, stejně jako V. Huga, moc rád i můj muž a napsal o něm článek "Jules Verne, opravdu snílek?" k jeho výročí - viz [zde](#)) a Jeana Arthura Rimbauda. Bylo to příjemné, povídat o nich se čtenáři, i když osudy všech tří byly v mnohém vysloveně tragické. Řeč přišla i na to, protože vynechat to nelze... a zároveň na to, co o tom napsal ve své písni "Děkuji" Karel Kryl: "... děkuji, děkuji za bolest, jež učí mne se tázat..." (více viz [zde](#)).

Jaro je bolestí prostoupené daleko víc, než se na první pohled zdá - za noci si vybírají svou daň pozdní mrazy, ve skrytu se rodí a často i hynou mláďata, bohatá vláha někoho napojí, někoho utopí, všechno je to propojené a dává to smysl, protože tu platí pravidlo o vykoupení jednoho života jiným - a tak se láska vyvyšuje nad smrtí. To až my, lidé, chceme víc, než potřebujeme, a tak jsme do toho posvátného koloběhu vnesli, co do něj nepatří. Sobectví, vypočítavost, nevděk, krutost, a ještě to všechno, co bych teď mohla na mnoha řádcích jmenovat. V úplném závěru toho výčtu by se potom dalo napsat něco, co vypadá možná nenápadně, ale co je možná vůbec to nejhorší: lhostejnost. -ah-

Listovka

Objevy detektiva Ledňáčka - odpovědi

- Jmenované druhy patří k těm, které se dají poznat i bez listů hodně snadno. Jasan má na rozdíl od ostatních domácích druhů pupeny úplně černé barvy – doslova jako ze svátečního sametu. Olše je má stopkaté (a navíc se pozná podle jehněd a šištiček), šeřík má na koncích větví dva hodně velké, baňaté pupeny, které se brzy otevírají.

- Jírovec maďal je nápadný ve všech ročních dobách. Na konci jara papírovky složených listů a vztyčenými velkými květy, v létě a na podzim zelenými ježečky se skrytými kaštany, v zimě a v předjaří zaujme tím, jak velké a lepkavé jsou jeho koncové pupeny, na které je dobře vidět i přesto, že bývají ve výšce. A jsou v nich opravdu mimo listů připravené už i květy, nejdříve drobné, zelené. Postupně narostou tak, že se rozkvetlý jírovec stane hlavní ozdobou parku nebo aleje a každý se za ním ohlédne. V poslední době můžeme také často ve městech vidět jírovec pleťový, jehož květy nejsou bělavé, ale mají barvu růžovou.

- Vrby se nám zelenají, na dvě strany prokvétají

Radujme se, veselme se.

Žežulička v háji zpívá, sedmihlásek se ozývá.

Radujme se, veselme se.

Byla zima mezi náma, ale už je za horama.

Radujme se, veselme se. -ah-

Jírovec a dřín, obr a trpaslík, foto -ah-

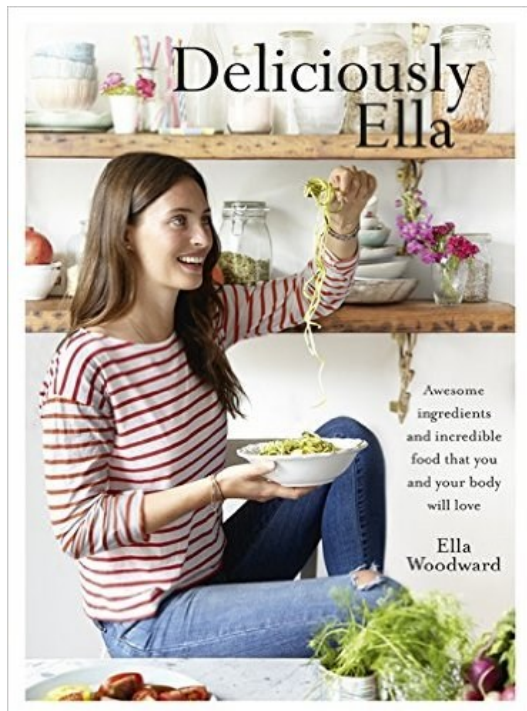
Zdraví a strava

Lahodně s ELLE

Člověk je nejvíce otevřen změnám (a nejen stravovacím), pokud nefunguje vše tak, jak má. Podobné to bylo i u mě a mé cesty k Elle. Přes, dá se říct, různé radikální směry, přečtení a nastudování poloviny oddělení místní knihovny, zabývajícího se výživou, a hledání toho, co bude vyhovovat nejen mým představám o zdravé stravě, ale hlavně mému přecitlivělému trávení, jsem jednoho dne na internetu našla recept, který mě oslovil svou jednoduchostí, složením, ale i příslibem výborné chuti. Je důležité zdůraznit, že výběr omezený na bezlepkové, bezmasé, bezlaktózové, bezcukerné recepty je opravdu značně zúžen.

A tak se mi Elle začala doslova zjevovat čím dál tím častěji. Využívala jsem i www.youtube.com, kde je možno vidět názornou přípravu. Ve zkratce, objevila jsem Elle Woodward, kterou svět objevil už dávno

přede mnou díky blogu „[Deliciously Ella](#)“, dívku, která následkem své nemoci dokázala zcela změnit stravovací návyky, uzdravit se a navíc vytvořit mnoho neuvěřitelně jednoduchých receptů. Zaujala mě i koncepce knih, kde je zařazován také nákupní seznam, tedy jakýsi přehled základních surovin pro vaše nové stravování. Recepty snesou i modifikace dle vašich možností, často nabízené přímo v kuchařkách.

Doporučuji tedy třeba zatím jen zajít do knihovny a půjčit si některou z jejích kuchařek, ať už prvotinu **Lahodně s Ellou** z roku 2015, či další **Lahodně s Ellou každý den**. A pokud si troufáte „nakazit“ tímto stravováním i své okolí, pak je tu kuchařka vydaná v roce 2017 **Lahodně s Ellou a přáteli**. Nebo můžete začít opatrně, pouze s úžasnými koktejly zdraví tzv. smoothies, a to podle **Lahodně s Ellou. Džusy a smoothies pro každý den**. Já jsem si knihy následně i koupila, ale spoustu jejích receptů najdete také na internetu.

Pro ukázkou jeden z mých prvních a stále oblíbených receptů na zdravé mlsání:

Energetické kuličky podle Elle

100 g mandlí (pomlít – velikost dle vaší libosti), 200 g datlí, 2 lžice surového kakaa (doporučené RAW), lžice kokosového tuku, lžice mandlového másla (já nahrazuji arašídovým).

Tedy jak jinak zakončit než přáním: Dobré zdravé chuti!

Kateřina Piorecká

Improvizační vaření ze základních surovin

Březnové pokračování kurzů zdravého vaření bylo poněkud netypické. A to nejen tím, že se nevařilo podle konkrétních receptů. Snažili jsme se zdokonalit v oblasti, na kterou jsme už v rámci kurzů mnohokrát narazili - improvizační vaření. Rostlinná kuchyně má jednu nespornou výhodu. Pokud vaříme ze základních rostlinných surovin, jako jsou luštěniny, celozrnné obiloviny, zelenina a používáme rovněž základní druhy nespécifických koření, můžeme potraviny v rámci těchto skupin a ochucující složky libovolně měnit a nemusíme se bát, že šlápneme úplně vedle. Když k tomu všemu ještě připočteme proměnnou ve formě nejrůznějších kuchyňských úprav (vaření, pečení, mixování apod.), vytvoříme nepřeberné množství rozmanitých pokrmů. Kromě toho, že logicky je tento způsob vaření výhodnější pro naši peněženku, poděkuje nám i naše tělo. Čím méně rafinované (průmyslově zpracované) jsou potraviny, se kterými v kuchyni pracujeme, tím lepší výživové hodnoty si uchová i výsledné jídlo. Ve chvíli, kdy si osvojíme tento způsob vaření, nebude nám dělat žádný problém využívat k vaření suroviny, které jsou: zrovna po ruce/levné/v sezóně/lokální/před brzkou zkázkou... Že tím rovněž šetříme i životní prostředí je nasnadě. Tohle všechno si osvojili účastníci březnové lekce. Tvořili ze škály donesených surovin jen podle základního mustru několika hlavních kulinářských postupů. Výsledek si můžete přečíst níže v podobě obvyklých receptů a vyzkoušejte sami, že vaření tímto způsobem je nejen zábavné, ale v dnešní uspěchané době plně plýtvání a využívání nezdravých polotovarů rovněž nepostradatelné.

Mixovaná luštěninovo-zeleninová polévka

Ingredience: cibule, mrkev, celer, máslová dýně, červená čočka, rostlinný olej, sůl, koření tandori masala

Postup přípravy: Na oleji orestujeme cibuli, přidáme najemno nastrohaný celer a mrkev, na kostky pokrájenou máslovou dýni a červenou čočku. Osolíme a ochutíme kořením, krátce společně orestujeme, zalijeme vroucí vodou a vaříme do změknutí všech surovin. Umixujeme dohladka a dochutíme.

Foto Miloslav Kadoch

Luštěninovo-zeleninová kaše

Ingredience: cibule, mrkev, celer, máslová dýně, červená čočka, žlutý hrách, rostlinný olej, sůl, rostlinná smetana

Postup přípravy: Na oleji orestujeme cibuli, přidáme najemno nastrohaný celer a mrkev, na kostky pokrájenou máslovou dýni, červenou čočku a předvařený žlutý hrách. Osolíme, zalijeme vroucí vodou (do úrovně surovin) a vaříme do změknutí červené čočky. Osolíme, přidáme menší množství rostlinné smetany a umixujeme.

Zeleninová polévka s obilovinou

Ingredience: cibule, mrkev, řapíkatý celer, brokolice, růžičková kapusta, zelený hrášek, rostlinný olej, sůl, jáhly, pohankové vločky, sójová omáčka, divoké koření (pepř celý, nové koření, bobkový list)

Postup přípravy: Na oleji orestujeme cibuli, mrkev a řapíkatý celer. Přidáme brokolici, hrášek, růžičkovou kapustu a vroucí vodou spařené jáhly. Osolíme, přidáme divoké koření a vaříme do změknutí jablek. Dochutíme sójovou omáčkou.

Sekaná/karbanátky/placky z luštěnin a obilovin

Ingredience: pohanka lámanka (400 g), bulgur (200 g), vařená cizrna, vařený žlutý hrách (po 100 g), pohanková hladká mouka, hraška, kukuřičná strouhanka, rostlinný olej, sůl, pepř, majoránka, mletý koriandr, chilli, oregáno

Postup přípravy: Pohankovou lámanku a bulgur uvaříme dle návodu doměčka, vařenou cizrnu a žlutý hrách rozmačkáme nebo nahrubo umixujeme. Osolíme a přidáme koření. Zahustíme pohankovou moukou, hraškou a kukuřičnou strouhankou. Tvoříme placky nebo karbanátky a smažíme dozlatova. V případě, že pečeme na pečicím papíře, přidáme do hmoty olej.

Karbanátky s kapustou a quinoou (4 porce)

Ingredience: malá cibule, 1-2 stroužky česneku, 140 g quinoi (může být i tmavá, která má výraznější chuť), 200 g kapusty, kukuřičná strouhanka či bezlepková mouka (dle potřeby), sůl, majoránka, pepř, masala... koření dle chuti, olej na smažení

Postup přípravy: Quinou uvaříme dle návodu, kapustu natrháme na listy a lehce povaříme do změknutí.

Na pánvičce osmahneme na oleji cibulku do zlatova. Ve velké míse smícháme quinoou, nasekanou kapustu (nadrobno), osmaženou cibulku, prolisovaný česnek, špetku soli, koření a zahustíme dle potřeby (aby hmota byla soudržná) kukuřičnou strouhankou. Na rozpáleném oleji smažíme malé placičky do zlatova.

Boršč s cizrnou a fazolemi

Ingredience: menší pórek, 300 g vařené cizrny, 150 g vařených bílých fazolí, rajče, 250 ml pasírovaných rajčat, hnědý cukr, sůl, bobkový list, 3 kuličky nového koření, 5 kuliček pepře, špetka chilli, lžička Mahá koření, olej

Postup přípravy: Nakrájíme na větší kousky pórek (bílou část) a osmahneme ve větším hrnci na oleji; zelenou část zatím dáme bokem. Zalijeme rajským protlakem, přidáme koření a 2/3 vařené cizrny, cca 5 min povaříme. Vyndáme kuličky koření a bobkový list a ponorným mixérem rozmixujeme dle požadované konzistence. Přidáme na kostičky pokrájené rajské, zbytek cizrny a fazole, opět krátce povaříme a dochutíme. Na závěr na pánvi osmahneme měkkí zelenou část póruku nakrájenou na proužky a jednotlivé porce jím ozdobíme. -jj-

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Informační centrum neziskových organizací, Husova 380, Strakonice

Po, St: 7:30 - 16:00, Út, Čt: 12:00 - 16:00,

Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody
Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková (-ah-), Vilém Hrdlička (-vh-), Miloslav Šatra, Simona Šafarčíková, Jiří Wagner, Eva Legátová, Inge Večeřová, Štěpánka Kadochová, Kateřina Piorecká

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Jan Juráš

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2018

ŠMIDINGEROVA
KNIHOVNA
STRAKONICE

7. ročník

